

Isabel de Riquer, Elena Losada i Helena González

Continuem, amb aquesta miscel·lània oferta al professor Basilio Losada, una tradició de vell arrelam universitari: la del reconeixement mitjançant la paraula escrita. Els que formem part del Departament de Filologia Romànica, i singularment de la Secció de Filologies Gallega i Portuguesa, volem agrair la seva llarga i fructífera tasca docent i investigadora al mestre que es jubila. I ho fem contents perquè sabem que el jubileu és una festa pública que alliberava els esclaus i després, amb el cristianisme, permetia esbossar el camí cap a la eternitat, i perquè ell continua ple d'alegria, ple de forces per continuar oferint-nos el millor del seu esperit lliure i inconformista, malgrat els seus 70 anys, molt ben amagats sota una energia indomable i el seu encara rebel cabell blanc. És per això que aquesta miscel·lània no és pas un comiat sinó una necessària pausa per fer recapitulació d'una vida intensa. Una vida dedicada a la docència, al contagi del pensament crític en l'àgora i l'obsessió per mostrar l'emoció de la literatura en general, la significació de l'art romànic i gòtic, la història de cultures no centrals (com ara la gallega, la portuguesa, la brasilera o les que comencem a conèixer, escrites en portuguès, des d'Àfrica), la importància de l'oralitat i, per descomptat, el plaer de la narració, sigui de ficció o científica; al cap i a la fi, l'important és el poder transmissor de les paraules. Els que hem estat a prop seu sabem de la seva impenitent necessitat de la faula, tot jugant amb la expectació de l'auditori, trencant les seves expectatives però essent rigorós amb la preceptiva del conte modern, reservant la sorpresa i la emoció per al final. Sempre des del respecte al lector, a l'alumne.

Aquesta tradició universitària és d'alguna manera inaugural, perquè Basilio Losada és un dels ambaixadors més emblemàtics a Catalunya de les cultures de parla gallega i portuguesa. L'any 1968 entra a la Universitat de Barcelona com a professor de literatures gallega i portuguesa. L'any 1975 defensa la seva tesi doctoral, *Temas de Rosalía de Castro*, un dels eixos de la seva tasca científica, amb la qual va començar les seves classes a les velles aules del Pati de Lletres i les va tancar, aquest passat mes de maig. La seva és una trajectòria molt ramificada tot partint d'un tronc principal gallegoportuguès, en el qual ocupen un lloc preferent altres escriptors com Jorge Amado, José Saramago o Fernando Pessoa, així com d'altres aspectes relacionats amb la poesia gallega contemporània, els moviments d'avantguarda i l'edat mitjana, tant des de la literatura com de l'art. L'any 1986 guanya la càtedra de Llengua i Literatura Galaico-Portuguesa. Des de llavors, poc a poc al seu voltant va anar creixent una secció, la qual ara ofereix dues llicenciatures, en Filologia Gallega i en Filologia Portuguesa; una secció formada per professorat de la Universitat i per lectors de la Xunta de Galicia i l'Instituto Camões i que ara es troba en un moment de impanse

obligat per la revisió dels estudis universitaris. La importància del seu treball universitari, com a cor i cap visible de l'equip que ha anat formant al seu voltant, ha estat reconeguda amb les màximes distincions de les cultures catalana, gallega, portuguesa i brasilera. Recentment, l'*Asociación Internacional de Estudios Galegos* (AIEG), a la seva darrera assemblea, celebrada aquest mateix any a L'Havana, va escollir-lo vicepresident de l'associació i màxim responsable de l'organització del congrés internacional que l'AIEG celebrarà l'any 2003 a Barcelona.

Tant important com la seva tasca universitària és el seu paper de pont entre cultures. Quan amb prou feines se'n tenia notícia dels escriptors gallecs, portuguesos i brasilers, van poder ser coneguts en castellà gràcies a les seves traduccions, als seus pròlegs, a les seves presentacions i a les seves incomputables conferències arreu de l'Estat espanyol, Bèlgica o Alemanya, i dels cursos en els quals va participar o organitzar en el si de diverses fundacions i associacions culturals.

Aquest ampli ventall de camins feia molt difícil convocar absolutament totes les persones del món universitari i de la cultura en general, les quals havien tingut relació amb el professor Basilio Losada. Això ens va obligar a seguir uns criteris estrictes per tal de ajustar-nos a l'extensió possible, a fi de no perdre el caliu de la complicitat amb col·legues i amics. En primer lloc, es va convidar tots els professors de la Facultat de Filologia, en tant que companys i, ben sovint, antics alumnes; així mateix es va convidar catedràtics i professors titulars d'altres universitats. És per això que són majoritaris els articles relacionats amb la literatura. I finalment, vam incloure altres col·legues molt propers, com ara alguns dels professors de Illinois-Califòrnia i Knox College. Per altra banda, la seva projecció en la cultura gallega des dels anys 60, ens va portar a convidar diverses personalitats amigues, les quals, més enllà d'oferir una nota personal, serveixen com a petites cròniques de les relacions entre la cultura gallega i la catalana dels darrers 30 anys. Així mateix, la seva llarga experiència al món editorial, singularment com a traductor, l'ha posat en contacte amb molts escriptors, alguns dels quals han participat amb textos de creació. Dins de l'apartat de semblances cal fer un esment singular del text que ofereix la biografia intel·lectual de Basilio Losada, signada per un col·lega i amic, el professor Xesús Alonso Montero, així com el text de Carlos Casares, el qual ja n'havia publicat un divertit episodi biogràfic en el seu relat "Unha vida fantástica" del llibre *Un país de palabras* (1998).

A aquelles persones que van mostrar el seu desig de participar-hi i que era impossible incloure'ls, com ara alguns dels seus doctorats, se'ls va oferir la possibilitat de formar part d'una tabula gratulatòria, la qual, com a mínim, permet mostrar el també aquesta tabula a les associacions d'emigrants gallecs a Catalunya.

No volem tancar aquest pròleg sense agrair els esforços generosos de totes aquelles persones i entitats que han col·laborat. Aquest homenatge s'ha pogut portar a terme gràcies a l'ajut de la Xunta de Galicia, mantenidora també de les jornades de *Oralidade e creación en Galicia*, pensades com a un marc esplèndid de reconeixement.

ment a la seva talla investigadora i a un tema de radical actualitat que des de sempre ha estat entre els favorits de les converses i les reflexions del professor Basilio Losada. També ha donat el seu suport econòmic, material i logístic la Universitat de Barcelona, l'Editorial Galaxia, l'Instituto Camões, i el Centro de Estudos Brasileiros en Barcelona. El nostre agraïment a la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, pel seu ajut en les investigacions bibliogràfiques i la exposició bibliogràfica que ha preparat a les seves vitrines. I especialment a Xesús González Gómez, amic inestimable i desinteressat, una veritable biblioteca en si mateix, qui coneix com ningú la trajectòria intel·lectual i cultural de Basilio Losada. També als correctors dels textos, Oscar Bodi, Jordi Cerdà, Amparo Cereixo, Sabela Labraña, Mª Xesús Lama, J. Paulo Pitta, Sílvia Puig, Isabel Soler i Ignacio Vázquez els quals han posat molta de la seva il·lusió i rigor. Tots ells han estat imprescindibles.

Estem convençudes que aquest volum servirà com a mirall del pensament crític i lliure que sempre ha mostrat el professor Basilio Losada.